

Umjetnička akademija u Osijeku

Artos / časopis za znanost, umjetnost i kulturu 2016.g.

NASLOVNICA

SADRŽAJ

INTERVJU S POVODOM

KRITIKA...

↳ Kazališna umjetnost

↳ [Likovna umjetnost](#)

↳ [Skender L. Razgovor s.](#)

↳ Šimičić A. Bakrorez

↳ Loinjak I. Specifičan primjer

↳ Loinjak I. Preobražaj forme

↳ Dea Matasić B. Spomen obilježje

↳ Filmska umjetnost

MANIFESTACIJE

ESEJI

MEĐUNARODNA SURADNJA

IZDAVAŠTVO

ERASMUS

IN MEMORIAM

Lana Skender

lskender@uaos.hr

Razgovor s Antunom Babićem, hrvatskim akademskim kiparom i umirovljenim redovnim profesorom Pedagoškog fakulteta u Osijeku.

Napravio sam najbolje što sam znao

Antun Babić s grafičkom mapom Bestijarij, 28. veljače 2016.

Dugo ste radili u izravnom kontaktu s djecom i nastavnicima pa imate iskustva s ranim poticanjem umjetničke kreativnosti. Je li netko u djetinjstvu poticao vaš stvaralački interes te što bi drugo bili da niste umjetnik?

: To je jako zgodno pitanje jer govori o početcima. Moja okolina nije bila umjetnički aktivna ali kada sam bio posve mali mama mi je pravila životinjske likove od tijesta. Pravog poticanja nije bilo. Imao sam sklonost kao i većina djece da crtam. Tada me crtanje najviše zanimalo, kasnije se izdiferenciralo kao poseban interes. Što se tiče utjecaja u najranijem djetinjstvu, on se može svakako usmjeriti. Znam djecu mojih prijatelja umjetnika koji su postali glazbenici. U najranijem djetinjstvu imao sam želju da postanem svećenik jer je naš kateheta bio jedan mlad i zgodan svećenik. O tome da budem slikar nisam ni sa kime ni razgovarao. U gimnaziji sam bio orijentiran prema tehničkim znanostima. Kako sam odrastao sve se više nametao likovni interes tako da sam u 7. razredu gimnazije jako mnogo crtao. Išao sam van i crtao dečke koji su čuvali svinje, sve mi je bilo interesantno. Modeliranje se nekako pojavilo kada sam otkrio da postoji glina, tako da sam u srednjoj školi promijenio svoj kurs prema umjetničkom području. Puno sam crtao i slikao pejzaže, što mi je danas potpuno nezanimljivo kao likovni problem. Ja mogu naći u ranom djetinjstvu nekakve početke, međutim to nije moralo tako biti, moglo je otići u neku drugu stranu što je danas gotovo nemoguće. Kada sam se orijentirao ja se nisam dao smesti iako su postojale velike prepreke.

Tijekom studija na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu učili ste od mnogih hrvatskih velikana. Kako je studiranje izgledalo u to vrijeme?

: Moram vam objasniti. Studij je trajao pet godina. Na prvoj godini kipari su modelirali portret, na drugoj bistu, na trećoj torzo, a tek na četvrtoj i petoj godini dogodio se akt. Na početku, prve dvije godine, bio je Grga Antunac a onda su došli neki drugi kao Andrija Krstulović, koji je bio dobar kipar i dobar profesor, a zadnje dvije godine bio mi je Vanja Radauš. Glavni predmet je bio modeliranje a onda su bili klesanje, obrada metala. Za sve je vrijedilo svakodnevno crtanje akta, takozvani mali akt dok su slikari već na početku studija slikali veliki akt.

Je li Vanja Radauš kao profesor poticao Vaš osobni izraz i umjetničku slobodu?

: On se prije svega nije jako puno brinuo oko studenata. Ako je jedanput tjedno došao to bi bilo vrijedno zapaziti. Jako se volio parfimirati, došao bi u oblaku parfema, valjda je to isto bio nekakav strah da ne bi neki drugi miris se pojavio. Vodio nas je kroz modeliranje akta. Ono što sam ja izvan satnice napravio nije mu se baš jako sviđalo, on je tražio taj kalup koji je on odredio, međutim ako si išao izvan toga onda je već bio malo zabrinut.

Obzirom da se umjetnost danas valorizira prema individualnom izrazu a ne uklapanju u akademske norme, smatrate li to akademsko školovanje ključnim za vaš osobni napredak ili vam je samo bio okidač koji je ubrzao razvoj?

: Mislite napredak u zrenju umjetničkog stava prema svijetu. Akademsko školovanje je rađeno prema realističkim i figurativno standardima. Profesori na višim godinama očekuju od studenta da počnu pokazivati svoje osobne sposobnosti. Recimo jedan jako važan profesor je bio Krsto Hegedušić koji je vodio crtanje malog akta. Nakon jedne studentske ekskurzije u Italiju, gdje sam prvi put doživio velika djela renesanse, u mom crtežu se nešto promijenilo. To je Hedušić jako brzo prepoznao i cijenio za razliku od Radauša kojem je nešto što se nije uklapalo u njegovu shemu bilo strano i nije poticao. Krsto Hegedušić je imao vrlo širok i čvrst kriterij da procijeni je li nešto živo ili je za baciti.

Vi ste sami više puta naglasili da ste u Vinkovcima pronašli vitalnu snagu. Što je tu bilo toliko snažno da vas zadrži?

: To je jako teško reći. Možda je to bila moja inertnost, nije mi se dalo lutati, ovdje je zemlja dobra, ukopamo se, pustimo korijenje i rastemo. Ja nisam nikoga imao u Zagrebu, nitko me nije mogao materijalno podržati da ostanem tamo. To što me zadržalo je vrlo apstraktno. Živiš tako u jednom gradu, u jednom selu, dišeš taj zrak i postaješ dio toga. Ja nemam neki program da kažem sad ću ja po tome, to se javlja samo od sebe, ili se javi ili se ne javi.

Je li izoliranost Vinkovaca i njegov provincijalizam utjecao na vašu umjetničku afirmaciju?

: Svi mi koji nismo u Zagrebu nas se jedva vidi. Dogodilo se da je moje djelo ušlo u stalni postav Moderne galerije tek kada sam imao 80 godina a to su djela koja su nastala kada sam imao 40 godina. Nisam živio u Zagrebu i bio sam izvan oka pa onda i izvan srca. Nije sigurno ako si u Zagrebu da ćeš se afirmirati ali je sigurno ako si na periferiji da ćeš se teško afirmirati. Recimo Vladimir Maleković je u predgovoru jedne moje samostalne izložbe u Osijeku rekao: "teško je iz tog položaja centrirati" kao u nogometu, dakle ti si negdje u nekom ćošku, tamo na krajnjem

istoku Hrvatske. Zagreb je često puta sam sebi dovoljan, ali kad pogledate sudjelovanje suvremenih umjetnika iz Slavonije u događanjima, nećete ih puno naći u Zagrebu, ali u Dalmaciji i Istri ih ima. Južna hrvatska ima tisućama godina kulturu pred očima kao i istočna. Ja sam sada najstariji živi umjetnik u Slavoniji, jedino Anita Šokčević koja nije akademska umjetnica nego tapiseristica je starija od mene. Jednom mi je Vaš kolega Tihomir Matijević napisao posvetu, "Hvala vam što ste mi vlastitim primjerom dokazali kako se i u provinciji može živjeti dostojanstveno". Svi umjetnici u provinciji brže venu, posebno ako se zaposle i ožene, sve sam ja to imao i još sudjelovao u suvremenom likovnom životu. Nekakva nužna potrebna upornost je postojala, ako se čovjek hoće održati. Ja sam u intervjuu Ani Ledvaj objasnio razliku između provincije i grada. U Zagrebu se umjetnici bolje mrijeste, ambijent je ispunjen umjetnošću, a ovdje se morate boriti da zadržite svoju istinu bez obzira koliko bila čvrsta jer okolina to teško prihvaća.

Čitav profesionalni život vi ste proveli u pedagoškom radu, 12 godina kao nastavnik likovnog odgoja u osnovnoj školi, 8 godina kao prosvjetni savjetnik za likovni odgoj i 21 godinu na Pedagoškom fakultetu u Osijeku gdje ste umirovljeni kao izvanredni profesor. Je li vas rad sa djecom sputavao ili vam je bilo poticaj?

: Ono što je najvrijednije je spontano, dječje. Ja se sjećam slikara Ivana Bedića, koji je emigrirao u Ameriku prije 20 godina. Dok je radio u osnovnoj školi rekao je djeca su izvrsna ali izvuku svu njegovu snagu. Ja nisam imao taj osjećaj da gubim. Mene je uvijek veselilo kada bi djeca stvarala te svoje znakove, autentične, prave, to me i držalo. Nastavnički poziv je dosta naporan, ne bih mogao izdržati cijeli život u školi. Radio sam 12 godina i onda sam mijenjao dok nisam došao na najbolji.

Kako ste se odlučili za kiparstvo?

: U početku sam samo crtao i slikao akvarel, sve je bilo nekakvo iskušavanje. Kada sam došao do gline, u Vinkovcima je postojala tvornica za keramičke peći Wilhelm. Oni su imali kvalitetnu glinu, kod njih sam ju nabavljao i pekao tako da sam terakotu počeo jako rano, a zašto je to tako ne znam. Ljubav se rađa iz raznih razloga.

Kod vas su očiti utjecaji primitivne, iskonske umjetnosti. Ima li to veze sa samim materijalom?

: Ne, to ima veze sa formom, sa oblikom. Te prastare, prvobitne kulture, one su izraz najjačih doživljaja jer je čovjek iz nekog realističkog svijeta koje ga okružuje izvlačio svoje simbole koje je pretvarao u terakotu. Pogledajte što su kinezi napravili tijekom tri tisuće godina, koliko je terakote tamo napravljeno. Terakota je za mene temeljni materijal, nije neobično da je Bog kada je stvarao čovjeka uzeo glinu, nije uzeo drvo. Kada sam se davno vratio sa studijskog putovanja gdje sam u kolekcijama vidio djela primarne umjetnosti, onda sam kolegi Jordanu s oduševljenjem govorio o tim starim umjetnicima. Na mene je uvijek djelovala ta poruka iz daleke prošlosti, zbog toga što je to autentično, to nisu imitacije. Moja i ta umjetnost idu iz istih korijena, umjetnost je bezvremenska i svevremenska. Ja bez problema osjećam umjetnost koja je nastala u davnoj prošlosti prije nekoliko tisuća godina kao i neku suvremenu umjetnost. Odtuda i moj afinitet prema dječjem crtanju, jer kreće iz istih primitivnih temeljnih korijena.

Što mislite o komercijalizmu i tržištu u umjetnosti? Jeste li vi stvarali svoje radove radi prodaje privatnim osobama?

: Mene je jedan stolar, kada je došao u moju radionicu i vidio sve moje kipove, rekao: "Prodajte li vi to nekad?". "Pa nekad". "Pa zašto onda radite". To je logika obrtnika, zašto bi radio ako neće prodati. Glavni motiv umjetniku nije zarada nego stvaranje, tako da je ono što je u mom atelieru rezultat stvaralačkog htijenja. Cijelo to vrijeme ništa nije bilo postavljano u kategoriju prodaje. Ja sam imao nekoliko kiparskih narudžbi, to sam rado radio. Bista u parku Josipa Runjanina je bila narudžba, ali ona nije moj stvaralački domet nego ono što me naučila akademija. Moj stvaralački domet je u tome što je u mom atelieru.

Toliko ste dali Vinkovcima kao sredini, a mi ne možemo reći da imamo javni spomenik koji je reprezentativno djelo vašeg rada?

: Ja sam cijeli život proživio u Vinkovcima ali to se u javnim prostorima ne vidi. Imam reljef Bana Šokčevića na groblju, napravio sam ga bez honorara. Imam malog Jozu Ivakića kod kazališta. Sve je to malo u odnosu na ono što je moglo biti, a zašto nije moglo biti to je pitanje okoliša, pitanje onih koji su upravljali, koliko su u onome što radim vidjeli nešto. Ja sam uvijek priželjkivao vidjeti svoju skulpturu u javnom prostoru a da nije spomenik nekoj povijesnoj ili političkoj ličnosti. Za to u Vinkovcima nije bilo sluha. Nisam možda znao to nametnuti i otvoriti im oči da oni to vide. Sada više ne bih ni radio ništa novo, prošla baba s kolačima. Ja nemam ništa veliko, sve su moje skulpture relativno male. U vrtu Dječjeg doma sv. Ane imam jednu skulpturu uplašene djevojčice koja je rađena za Slavonski brod, ali to je mrtvi ugao u koji nitko ne ide. Taj jedan odljev je nešto financirao grad a nešto županija.

Tijekom života dobili ste brojne nagrade i tekstove su vam posvetili utjecajni stručnjaci u Hrvatskoj. Vaše djelo je danas valorizirano i dobili ste svoje mjesto u povijesti hrvatske umjetnosti. Imate li vi još što za dati hrvatskoj umjetničkoj sceni?

: Dobro ste pitali. Vrlo je uobičajeno da se za starijeg umjetnika smatra da više ne radi. Kada me pitaju je li još radite? Ja kažem, tek sada radim.

Sve ovisi kako je tko konstruiran, fizički i duhovno. Ja jesam došao do toga da mislim da ništa novo i bolje ne mogu napraviti. Kada sam pravio knjigu osvrta, onda sam za naslovnu stranicu mislio AA (ad acta), pa sam pomislio nisam valjda toliko blesav da sam sebe stavljam za arhiv. Ja jesam u povijesti umjetnosti, ali više nisam u konkurenciji. Mladi su u konkurenciji, oni se bore za svoj status i mjesto, ja sam to prošao. Ja sam svoj životni ciklus završio, najbolje što sam znao sam napravio i nek vam to bude dosta, ako nije ja vam nisam kriv.